

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ КАНАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ ПОСТРАДЯНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ

Стаття є спробою систематизації та узагальнення наукових досягнень українських та російських науковців на ниві канадських студій у пострадянський період. Проведений поділ опублікованих текстів та напрацювань за сферами дослідження історії та політики Канади у різних галузях економічного, політичного, внутрішньо соціального, культурного та міжнародного життя цієї держави. Визначені основні напрямки канадознавчих досліджень в історіографії. Зазначено, які питання вивчені доволі ґрунтовно, а також ті аспекти, які є недостатньо вивченими і залишаються так званими білими плямами у сучасній пострадянській історіографії.

Ключові слова: історіографія, канадські студії, Україна, Росія, пострадянська наука.

За останні два десятиріччя на пострадянському просторі канадські студії набрали нових обертів та набули популярності серед науковців. Канадознавство у сучасній українській та російській науці є напрямком, який активно розвивається у різних сферах: від зацікавлення історією та політикою цієї країни, до фокусування на економічних, культурних, екологічних, міжнародних стратегіях розвитку Канади. І зрештою, великий інтерес існує до вивчення канадського досвіду побудови мультикультурного суспільства, що тісно пов'язано із питаннями імміграційного руху до цієї країни. Коло питань, які підіймають у своїх працях науковці, є багатоманітним, проте здебільшого – фрагментарним за ступенем вивченості окремих аспектів.

Як правило, огляди праць попередніх напрацювань у тому чи іншому сегменті канадознавчих студій містяться у дисертаційних дослідженнях, але систематизації по всіх канадознавчих роботах на даний момент не існує. Не зважаючи на наявність істотного наукового доробку з канадознавства, спеціального, узагальнюючого і систематизованого огляду досліджень з історії Канади, які здійснювалися на пострадянському просторі, досі не створено. Серед спроб узагальнень, у яких було приділено увагу історіографічним розвідкам, варто відзначити дві невеликі публікації М. Бессонової (Інститут всесвітньої історії НАН України) [1; 2], яка у своїх текстах піднімала питання вивчення канадських студій в Україні.

Тому пропонується стаття є спробою продовжити узагальнення з приводу основних здобутків у галузі канадознавчих досліджень, що мали місце на пострадянському просторі. Головним завданням є впорядкувати опубліковані наукові матеріали останніх десятиліть та визначити основні напрямки канадознавчих досліджень у пострадянській історіографії на прикладі України та Росії. Означений вибір зумовлений тим, що саме у цих двох країнах здійснюються доволі чисельні дослідження Канади ще з радянських часів, і нині існує ціла низка дослідницьких інституцій, які займаються вивченням канадської історії, економіки, політики, культури тощо. Тому саме на їх прикладі можна простежити спектр найбільш актуалізованих наукових тематик.

Можна погодитися із твердженням вже згаданої М. Бессонової про те, що сучасні дослідження Канади в Україні є «розпорошеними» як географічно, так і тематично – наявні праці присвячені різноманітним вузьким аспектам, проте не має системних досліджень цієї країни [1, с.58]. Подібна ситуація здебільшого притаманна і російському канадознавству.

З цієї причини вважаємо за доцільне класифікувати статті, збірки та монографії українських та російських науковців за основними досліджуваними питаннями, що дозволить виявити найбільш актуальні теми. Насамперед, можна виокремити дві основні групи досліджень: першу умовну групу складатимуть роботи, у яких вивчається внутрішня історія, політика та інші аспекти розвитку Канади; другу групу – праці, в яких увага приділяється канадській зовнішній політиці та її участі у міжнародних відносинах. Розглянемо детальніше означені групи досліджень.

У межах першої групи досліджень, у яких розглядаються внутрішня історія, політика та інші аспекти розвитку Канади можна, виокремити низку підгруп, оскільки опубліковані матеріали висвітлюють різноманітні питання – від економічної чи то імміграційної політики до сфери культурної політики.

Значна група праць присвячена соціально-політичній системі Канади, та різноманітним аспектам її внутрішньої політики. Так, українські дослідники різних фахів: від правників та педагогів до політологів й істориків, розглядають широкий комплекс питань, пов'язаних із внутрішньою політикою Канади. Серед питань, на які звертають увагу у своїх роботах вітчизняні вчені є: специфіка «соціальної держави» у Канаді (І. Макух-Федоркова, Чернівці), історія та розвиток державно-правових інститутів Канади, її партійно-політична система, особливості парламенту (В. Качур, Київ; В. Запаранюк, Чернівці; К. Марисюк, Львів), студентське самоврядування та формування громадянського суспільства у Канаді (І. Василенко, Київ), політичні й економічні питання внутрішньої політики Канади (І. Судак, Київ) [3] тощо.

Серед російських авторів – дослідників канадської соціально-політичної системи варто відмітити Л. Немову, яка є завідувачкою сектору економічних проблем Канади Інституту США і Канади РАН, тож її публікації присвячені різноманітним проблемам політичного та економічного життя Канади [4; 5]. Ця проблематика продовжується у роботах С. Кокотова (Петропавловськ-Камчатський).

Варто виділити в окрему підгрупу роботи які, головним чином, приділяють увагу економічним процесам у Канаді. Українське наукове середовище не зосереджується на вивченні канадської економічної системи, тому ці питання нині є мало дослідженими. Проте, можна впевнено стверджувати, що у Росії ця сфера становить чималий науковий інтерес. Різноманітні аспекти економічної політики досліджує Х. Мінкова (Санкт-Петербург) [6], А. Ломакіна (Москва) [7]. Окрім цього, відповідно до напрямків досліджень Інституту США і Канади РАН, спеціалісти відділу канадознавства Є. Хорошилов та В. Соколов вичерпно вивчають різні аспекти сучасної економічної політики у Канаді.

Говорячи про внутрішньополітичний розвиток Канади, слід виокремити проблематику Квебеку, яка найбільше привертає увагу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Ця тема є доволі поширеною серед українських науковців, оскільки містить у собі ниву для перспективних досліджень – від економічних чи політичних особливостей провінції до мовних чи культурних питань. Так, питаннями канадського федералізму та сепаратизму Квебеку цікавиться П. Катеринчук (Чернівці) [8], Р. Сіромський (Львів) [9] та В. Коваленко (Донецьк).

Серед російського наукового кола тематика провінції Квебек також є популярною для вивчення. Цьому аспекту досліджень присвячена профільна збірка-альманах («Сприйняття Квебеку у Росії: науково-просвітницький альманах», російською мовою, Москва, 2001) [10], а також роботи згадуваної вище дослідниці Л. Немової та інших російських вчених: Ю. Акімова (Санкт-Петербург), Д. Максимової (Москва) [11], К. Ісаєвої (Москва).

Ще однією лакуною для дослідників залишається формування канадської ідентичності. На ниві українських канадських студій ця тема практично недосліджена. Необхідно наголосити, що лише один науковець ґрунтовно підійшов у своїх працях до вивчення питань канадської ідентичності – доцент кафедри міжнародних відносин Чернівецького університету ім. Ю. Федьковича, д.п.н. Т. Лупул, у працях якого досліджені різні аспекти історії та політичного життя Канади. Одним із наукових зацікавлень пана Лупула є процес формування канадської нації. Цьому аспекту присвячена частина його робіт, у яких автор зосереджується на питанні політизації етнічності на шляху націєтворчих процесів у Канаді [12]. Втім, варто наголосити на тому, що Т. Лупул розглядає вищезазначені процеси через призму підходів та завдань політичних наук.

Серед російських науковців аспект канадських національних питань та формування ідентичності також є малодослідженим. Необхідно відзначити здобутки доцента кафедри політичних наук та міжнародних відносин Челябінського державного університету І. Нохріна, який у своїх працях ґрунтовно та послідовно досліджує аспекти розвитку канадської ідентичності та історичного контексту [13]. Варто також наголосити на текстах дослідниць К. Єременко (Владивосток) [14] та Х. Мінкової (Санкт-Петербург) [15]. Науковці приділяють увагу питанням канадської національної політики та розвитку національних ідей у ХХ-ХХІ ст.

Окремою підгрупою є дослідження, які аналізують канадську імміграційну політику. В Україні канадські іммігрантознавчі студії вивчає вже згадуваний науковець Т. Лупул. У своїх наукових розвідках цей автор зосереджується на аспектах впливу імміграції на етнічний склад населення Канади [16], у той час як питання канадської державної політики стосовно переселенців та біженців для цього автора не є пріоритетним. О. Ольхович (Тернопіль) розкриває особливості діяльності канадської соціальної сфери щодо іммігрантів [17].

Н. Бурейко (Чернівці) у деяких своїх працях робить огляд та порівняння імміграційної політики США і Канади [18]. Загалом же цей напрям дослідження в Україні є фрагментарно висвітленим, і потребує подальшого розвитку.

Серед російських науковців іммігрантознавство також є маловивченою тематикою. Частково питання імміграційних рухів до Канади висвітлює доцент Національного дослідницького університету «Вища школа економіки» В. Соколов (Москва) [19]. Імміграційній канадській політиці, зокрема, законодавчому розвитку цієї сфери, приділяють увагу у своїх текстах дослідники М. Владимірова та А. Поляков [20].

Серед першої групи канадознавчих робіт, яка розглядається в рамках цієї публікації, варто виокремити і підгрупу робіт, у яких вивчаються питання мультикультуралізму – від дослідження місцевого населення до аналізу політики «Культурної мозаїки». В Україні цей блок представлений роботами фахівців різних галузей соціогуманітарної вітчизняної науки. Так, різні аспекти історії, діяльності та ролі місцевого населення у Канаді вивчає О. Козачук (Чернівці) [21]. Із педагогічного погляду питання багатокультурності розглядає О. Слоновьська (Житомир), яка аналізує явище мультикультуралізму через підготовку викладачів-гуманітаріїв у ВНЗ. Подібний аспект вивчає В. Погребняк (Полтава), який зосереджується на огляді підготовки шкільних вчителів до роботи у культурно неоднорідному суспільстві. Дослідниця О. Кучмій (Київ) розглядає міжкультурне співробітництво у Канаді та його вплив на зміни загальнодержавної канадської політики. В. Богатирець (Чернівці) [22] вивчає різні виміри канадського мультикультуралізму та внутрішньодержавний і міжнародний вплив на розвиток явища багатокультурності. Частково питанню мультикультуралізму приділяє увагу вже згадуваний Т. Лупул [23].

Ведучи мову про дослідження автохтонного канадського населення російськими науковцями, варто виділити професора кафедри соціальної педагогіки Російського державного соціального університету, д.п.н. Р. Хайрулліна, який доволі послідовно займається цією тематикою. Цікавий підхід у дослідженні має також професор, завідувач кафедри порівняльного вивчення національних літератур і культур у МДУ ім. Ломоносова, д.ф.н. О. Ващенко, який аналізує вплив місцевої культури аборигенних народів і традицій на формування ідентичності канадців. Канадський мультикультуралізм та його роль у творенні сучасної політичної нації досліджує К. Зайка [24] – співробітниця Інституту США і Канади РАН. Стосовно уваги до політики мультикультуралізму в Канаді, у 2003 р. члени Російського товариства вивчення Канади питанням політики та принципів «Культурної мозаїки» присвятили окремий науковий семінар [25].

Вивченню культурної сфери Канади присвячують небагато робіт, тому ця тема залишається малодослідженою, а наявні праці надають лише фрагментарні результати. Питання проблем захисту та збереження культурної спадщини в Україні та в країнах Європи і Америки, Канади, зокрема, вивчає Т. Катаргіна (Київ) і Т. Івасютин (Чернівці). Серед російського наукового кола питання канадської культури також є малодослідженою тематикою. І розглядається у працях згадуваної раніше професорки К. Ісаєвої та дослідниці Т. Щукіної.

Окремо можна виділити роботи, у яких проводиться дослідження жіночих та гендерних питань у канадському суспільстві та державі загалом. Українські науковці підіймали питання гендерних та жіночих аспектів канадської історії та повсякдення доволі побіжно – ці аспекти мають місце у викладах Н. Ковалішиної (Київ) та Л. Романишин (Тернопіль). Певною мірою у своїх роботах дослідниці приділяють увагу канадському досвіду гендерної політики, розвитку жіночого руху та діяльності українських жіночих організацій у Канаді. Втім, головним чином обидва науковці вивчають український жіночий рух у цій країні.

На російських теренах ця тематика також не є ґрунтовно дослідженою: питань гендерних студій певним чином торкалися такі авторки, як очільниця Інституту США та Канади Російської Академії Наук (1998-2003) Є. Ізраєлян (Москва) та Т. Забеліна (Москва). Перша дослідниця привертає увагу до запровадження у Канаді державної гендерної політики. Друга ж розглядає більш ранній період – розвиток програм захисту жінок від насилля, починаючи із волонтерського руху.

Окремий блок складають роботи, які приділяють увагу національним діаспорам у Канаді. Цей блок досліджень є популярним серед українських дослідників, оскільки водночас охоплює окрім царини всесвітньої історії, політологію, філологію, сферу культури і українські студії тощо. Цей напрям перспективний також і з погляду відкритості та зацікавленості у його

розвиткові з боку представників української діаспори у Канаді, які підтримують такі праці, сприяють проведенню досліджень: та, зрештою, надають різноманітні стипендії та гранти для українських науковців. До того ж Центр канадських студій ім. Рамона Гнатишина (Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича) та Інститут дослідження української діаспори (Острозька академія) актуалізують дослідження української канадської діаспори. Варто відзначити внесок у розвиток цієї теми В. Макара (Чернівці), директора Центру канадських студій ім. Р. Гнатишина, сферу досліджень якого складає дослідження української діаспори та українсько-канадських міждержавних відносин [26]. Також варто зазначити здобутки д.п.н., професора В. Євтуха (Київ) [27; 28]. Важливим свідченням ґрунтовного і систематизованого вивчення української діаспори у Канаді є значна кількість дисертаційних робіт на цю тему, захищених в Україні протягом років незалежності. Окремо, міститься інформація про Т. Лупула, праці якого розвивають та поглиблюють українські канадські студії [29].

Другою великою групою досліджень є ті публікації, в яких автори вивчають питання канадських зовнішньополітичних відносин, місце Канади у міжнародних організаціях, питання миротворчої політики цієї країни тощо. В межах цієї групи також можна виокремити кілька підгруп, які будуть розглянуті детальніше.

До першої підгрупи цього блоку варто виокремити публікації, які приділяють увагу власне зовнішній політиці Канади. Питання канадської зовнішньої політики, загалом серед українських дослідників, є недостатньо вивченими. І. Черненко (Київ) аналізує із правової точки зору принципи зовнішньої політики Канади. С. Федуняк (Чернівці) [30] зосереджує увагу на політиці безпеки Канади початку 1990-х рр. Значно більше уваги питанням зовнішньополітичної діяльності Канади приділяють російські дослідники. Вже згадувана Є. Ізраєлян цікавиться питаннями міжнародної політики та миротворчою роллю Канади. Московські дослідники Н. Комарова та А. Комаров аналізують роль канадської гуманітарної політики відносно Лівії та Афганістану; А. Учасєв (Саратов) цікавиться військовими силами Канади.

З-поміж досліджень, присвячених вивченню зовнішньої політики Канади варто звернути окрему увагу на публікації, сфокусовані на міжнародних відносинах Канади та США. Різноманітні аспекти економічних та політичних взаємовідносин між цими країнами аналізує Л. Коврик-Токар (Чернівці) [31], а також Н. Осташ (Київ). Канадсько-американським відносинами на рівні суспільства цікавиться вже згадувана раніше М. Бессонова.

Окремо варто виділити праці, зосереджені на вивченні канадсько-українських міждержавних відносин. Цим питанням присвячені праці таких українських дослідників, як вже названий В. Макар та д.п.н. І. Поліщук (Харків) [32]. Також можна виокремити дослідження, які розкривають міжнародні відносини між Російською Федерацією та Канадою. Серед російських науковців аспекти вивчення міждержавних російсько-канадських відносин та спроби порівняння потенціалу та реалій обох країн у різноманітних сферах є достатньо проаналізованими. Цим питанням приділяють увагу науковці А. Іванов, вище згадувана Є. Ізраєлян, Є. Хорошилов (Москва) [33] та О. Комкова (Москва).

Підсумовуючи, відзначимо, що у цій публікації було здійснено спробу виявити основні напрями канадознавчих досліджень на пострадянському просторі на прикладі України та Росії. Авторка усвідомлює те, що не всі праці були охоплені та згадані у цьому матеріалі, і тому даний огляд не претендує на те, аби вважатися завершеним. У результаті опрацювання наукових доробків були виявлені певні подібності та відмінності у напрямках досліджень українських та російських науковців останніх десятиліть, та окреслені загальні тенденції у розвитку сучасного канадознавства. Так, спільним для обох країн є поверховість вивчення окремих напрямів, розпорошеність досліджень, різнобарвність тем, що відображається на відсутності системного дослідження Канади.

Серед найбільш розробленої проблематики як в Україні, так і Росії є питання історії та політики франкомовної провінції Квебек, соціально-політична сфера життя Канади, дослідження автохтонного населення, а також аспект міжнародної політики цієї держави у різних її форматах (відносини із США, Російською Федерацією, Україною, миротворча діяльність цієї держави тощо).

Втім, можна побачити і певну специфіку. Так, для українських канадознавчих досліджень характерним є фокусування на вивченні української діаспори у Канаді та

різноманітних аспектів життя нашої національної громади у різні періоди. А от сфера економіки, гендерних студій чи то культури здебільшого залишаються поза системною увагою вітчизняних науковців.

У російських роботах найбільш вивченими є теми, які охоплюють економічні аспекти історії та сучасної політики Канади, у той час як питання російської етнічної групи в Канаді не досліджується, незначні зрушення і у вивченні аспектів національної політики.

Канадські студії є перспективним для подальшого дослідження напрямом, адже Канада нині одна з небагатьох країн, яка попри внутрішню кризу власної політики багатокультурності, уникла загальної тенденції загострення нетолерантності і зберегла баланс у політиці щодо релігійних, етнічних та інших вразливих груп населення, зокрема біженців. Тому її досвід внутрішньої та зовнішньої політики може бути корисним як для Європи, так і для України.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бессонова М.М. Канадознавство у незалежній Україні: проблеми та перспективи / Марина Бессонова // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Формування основних напрямів розвитку соціогуманітарних наук» (Дніпродзержинськ, 11-12 квітня 2014 р.) – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2014. – С. 57-59.
2. Бессонова М.М. Сучасний стан канадознавчих студій в Україні // Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції (м. Дніпропетровськ, 17 грудня 2011 р.): у 2-х частинах. – Д.: ТОВ Інновація, 2011. ч. 2. – С. 111-113.
3. Судак І.І. Формування та розвиток суспільно-політичних і економічних відносин між федеральним центром та провінціями у Канаді (1867 – 1939 рр.): Монографія / І.І. Судак. – К.: Вид-во КиМУ, 2014. – 224 с.
4. Немова Л.А. 2013 – трудный год для «правительства большинства» консерваторов / Людмила Немова // Канадский ежегодник. – 2013. – № 17. – С. 72-89.
5. Немова Л.А. 2014 год: Главные события в политической и экономической жизни Канады / Людмила Немова // Канадский ежегодник. – 2014. – № 18. – С. 86-102.
6. Минкова К. В. Канадский федерализм в торговых отношениях: внутриканадские торговые блоки / Кристина Минкова // Канадский ежегодник. – 2014. – № 18. – С.103-109.
7. Ломакина А.И. Нефтедобывающая промышленность Канады: проблемы внутриконтинентального функционирования / Анастасия Ломакина // Канадский ежегодник. – 2013. – № 17. – С. 98-108.
8. Катеринчук П.М. Еволюція канадського федералізму та проблема Квебека (80-ті – 90-ті рр. ХХ ст.) [Текст] : дис... канд. політ. наук : 23.00.02 / Катеринчук Павло Миколайович ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 2002. – 179 с.
9. Сіромський Р.Б. «Тиха революція» в Квебеці (1960–1966) / Руслан Сіромський // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – 2004. – Вип. 4: На пошану Миколи Павловича Ковальського. – С. 458–467.
10. Восприятие Квебека в России: научно-просветительский альманах / отв. Ред. В.А. Коленко. – М: АИКВР, 2001. – 215 с.
11. Максимова Д.Д. Северная политика провинции Квебек / Дарьяна Максимова // Канадский ежегодник. – 2013. – № 17. – С. 109-116.
12. Лупул Т.Я. Політизація етнічності як інституційний фактор сучасного процесу канадського націєтворення: монографія / Т.Я. Лупул. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 456 с.
13. Нохрин И.М. Общественно-политическая мысль Канады и становление национального самосознания (последняя треть XIX – начало XX вв.) / Иван Нохрин. – Huntsville: Altaspera Publishing & Literary Agency, 2012. – 232 с.
14. Еременко К.С. «Страна, ищущая себя»: Вопрос о статусе канадской нации в дискурсе канадских интеллектуалов 1950-1960-х гг. / Ксения Еременко // Канадский ежегодник. –2014. –№ 18. –С.57-68.
15. Минкова К.В. Национальная политика Канады и вызовы XXI века / Кристина Минкова // Канадский ежегодник. – 2013. – № 17. – С. 90-97.
16. Лупул Т.Я. Імміграція як фактор етнодемографічних змін в аналізі сучасного вітчизняного та зарубіжного мігрантознавства / Т.Я. Лупул // Вісник Одеського національного університету: Соціологія і політичні науки. – Одеса: Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, 2007. – №15 (52). – С. 58 -73.
17. Ольхович О.В. Підготовка соціальних працівників до роботи з біженцями у вищих навчальних закладах США і Канади [Текст] : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ольхович, Оксана Володимирівна ; Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2008. – 223 с.
18. Бурейко Н.М. Спільні аспекти імміграційної політики США і Канади в 90-ті роки ХХ століття / Надія Бурейко // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Політологія. – Миколаїв: Чорноморський державний університет ім. Петра Могили, 2011. – Т. 155, Вип. 143. – С. 23-26.

19. Соколов В.И. Особенности иммиграции в Канаду / Василий Соколов // «Проблемы канадоведения в российских исследованиях» / Отв. ред. В. Т. Клоков. – Саратов: Наука, 2008. – С. 41-50.
20. Поляков А. Эволюция иммиграционной политики Канады в 1945-2001 гг. / А. Поляков // Актуальные проблемы истории Канады: современные подходы отечественной новистике. – Магнитогорск, 2009. – С. 156-165.
21. Козачук О.О. Корінне населення в державній політиці Канади [Текст] : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Козачук Олег Олександрович ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 2010. – 211 с.
22. Богатирець В.В. Канадська багатокультурність: політичний досвід і суспільна практика (національний і глобальний виміри) [Текст] : дис... канд. політ. наук : 23.00.04 / Богатирець Валентина Вікторівна ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 2007. – 215 с.
23. Лупул Т.Я. Етнокультурна спільнота як фактор розвитку політики багатокультурності в Канаді (за споминами Манолія Лупула) / Т.Я. Лупул // Історико-політичні-проблеми сучасного світу. Збірник наукових статей. – Чернівці: Рута, 2008. – Т. 17-18. – С. 37-43.
24. Зайка К.В. Проблема национальной интеграции в условиях возрастающего этнокультурного многообразия (на примере Канады) [Текст] : дис. ... канд. полит. наук : 23.00.04 / Зайка Ксения Валерьевна ; Ин-т философии РАН. – Москва, 2010. – 164 с.
25. Этнокультурная мозаика Канады и проблемы канадской идентичности: сборник статей, материалы междисциплинарного семинара / отв. ред. В.А. Коленко, В.И. Соколов. – М.: РОИК, 2003. – 224 с.
26. Макар В.Ю. Конгрес українців Канади – виразник інтересів / Віталій Макар // Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze. – 2008. – Т. 25-26. – S. 198-206.
27. Євтух В.Б. Українська діаспора. Соціологічні та історичні студії / Євтух Володимир, Трошинський Володимир, Попок Андрій, Швачка Олена // Київський ун-т ім. Т. Шевченка; Центр сучасного суспільствознавства. – Київ: Фенікс, 2003. – 228 с.
28. Євтух В.Б. Українці в Канаді / В.Б. Євтух, О.О. Ковальчук // Центр пам'яткознавства АН України і Українське товариство охорони пам'яток історії та культури. – Київ: Будівельник, 1993. – 144 с.
29. Лупул Т.Я. Канадці українського походження у боротьбі за права етнокультурних у канадській федерації: досвід професора Манолія Лупула / Т.Я. Лупул // Друга міжнародна наукова конференція: Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Тези доповідей. Львів, 18-20 червня, 2008 року. – Львів: Вид-во національного університету «Львівська політехніка», 2008 – С.158-159.
30. Федуняк С. Політика Канади у сфері безпеки після завершення «Холодної війни» / Сергій Федуняк // Матеріали першої міжнародної конференції з Канадознавства, 26-28 лютого 2010 р. – Чернівці: 2011. – С. 80-83.
31. Коврик-Токар Л. Канада і США у контексті сучасного виміру взаємин: економічно-політичний аспект / Лариса Коврик-Токар // Матеріали першої міжнародної конференції з Канадознавства, 26-28 лютого 2010 р. – Чернівці: 2011. – С. 45-50.
32. Поліщук І. Україна-Канада: аналогії розвитку та контури співробітництва /Ігор Поліщук //Матеріали першої міжнародної конференції з Канадознавства, 26-28 лютого 2010 р. – Чернівці:2011. – С.63-66.
33. Хорошилов Е.Е. Канадский капитал в России [Электронный ресурс] / Евгений Хорошилов // Россия и Америка в XXI веке – Электронні дані – 2009. – № 3. – Режим доступу: <http://www.rusus.ru/?act=read&id=170> (дата звернення 31.12.2015 р.). – Назва з екрана.

Burtseva M.V. The main areas of Canadian studies: the overview of Ukrainian and Russian post-Soviet historiography

The author makes an attempt to systemize and summarize the achievements of Ukrainian and Russian scientists in the field of the Canadian Studies in the post-Soviet period. The article analyzes published materials that research history and politics of Canada in various areas of economic, political, social, cultural life of this country as well as international affairs. It determines main directions of research in historiography of Canadian Studies. The author indicates which aspects have been studied thoroughly and which aspects still need research in contemporary post-Soviet historiography.

Key words: historiography, Canadian Studies, Ukraine, Russia, post-Soviet science.

Бурцева М.В. Основные направления канадоведческих исследований: обзор украинской и российской постсоветской историографии.

Статья является попыткой систематизировать и обобщить научные достижения украинских и российских ученых в области канадоведческих студий в постсоветский период. Проведен раздел опубликованных текстов и наборок по сферам исследования истории и

.....
политики Канады в разных отраслях экономической, политической, внутренне-социальной, культурной и международной жизни этого государства. Определены основные направления канадоведческих исследований в историографии. Указано, какие вопросы основательно изучены, а так же те аспекты, которые являются недостаточно изученными и остаются так называемыми белыми пятнами в современной постсоветской историографии.

Ключевые слова: историография, канадоведческие студии, Украина, Россия, постсоветская наука.

УДК [314/316:32]-048.35:930(477)

Г. І. Калінічева

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

У статті здійснено концептуальний аналіз наукових досліджень процесу модернізації, визначено наукові підходи українських вчених до змісту та проблем суспільно-політичної модернізації. Виокремлено напрями наукових розвідок модернізаційних процесів в українській історіографії, вказано, що суспільно-політична модернізація в Україні є об'єктивною необхідністю, закономірністю та відповіддю на виклики часу.

Ключові слова: модернізація, політична модернізація, суспільний розвиток, наукові дослідження, історіографія.

Геополітичні зрушення на рубежі ХХ-ХХІ століть та розбудова незалежної української держави поставили на порядок денний низку невідкладних завдань в економічній, політичній, соціальній, освітньо-науковій та інших сферах суспільного життя. Отримавши у спадок від радянської минувшини екстенсивну економіку, громіздкий партійний та бюрократичний апарат, який був складовою адміністративно-командної системи управління, а також науково-технологічну відсталість та заідеологізоване суспільство, Україна мала виробити оптимальну й ефективну стратегію соціального поступу, щоб ствердитися як, дійсно, незалежна й успішна держава. Проте, демагогічні заклики політиків, науково необґрунтовані реформації та соціальні експерименти перших років незалежності не тільки не дали очікуваних результатів, але й призвели до низки політичних та соціально-економічних криз.

Свроінтеграційні амбіції України детермінували вироблення та реалізацію стратегій інноваційного соціально-економічного поступу, оптимальних й ефективних підходів до формування зовнішньої політики. Складовими модернізаційної стратегії мали стати глибокі системні перетворення в державі, утвердження в ній демократії та верховенства права, оновлення політичної системи, формування цілісної демократичної ідентичності українського суспільства та розбудова громадянського суспільства, ствердження України як конкурентоспроможного та інвестиційного привабливого учасника глобальної економіки, поширення сучасних технологій політичного та економічного менеджменту, активізація людського капіталу, реформування освітньої і науково-технічної галузей тощо.

Складний і почасти суперечливий розвиток модернізаційних зрушень в Україні обумовив науковий інтерес вітчизняних суспільствознавців до цієї проблеми. Дослідники у галузі історії, економіки, соціальної філософії, політології, соціології, права, державного управління та інших галузей соціогуманітаристики включилися в активний науковий дискурс щодо змісту, напрямів, перспектив та викликів модернізації в Україні. Серед численних робіт, в яких розкриваються проблеми суспільно-політичної модернізації України, на особливу увагу заслуговують роботи В. Андрущенка, Ю. Волошина, Є. Головахи, В. Головка, В. Горбатенка, Г. Зеленько, В. Кременя, І. Кресіної, П. Кутуєва, О. Михайловської, М. Михальченка, О. Новакової, М. Паламарчука, Є. Перегуди, Т. Пояркової, Ф. Рудича, В. Ткаченка, В. Токовенко, Ф. Шульженка. У численних роботах українських науковців зазначається, що в основі модернізації, як однієї з необхідних умов становлення нового світового порядку, лежить визнання головною закономірністю соціального розвитку постійної зміни, ускладнення політичних, економічних і культурних структур та їхніх функцій відповідно до потреб раціонального та ефективного функціонування суспільства.